

навчання (мобільного навчання), де міститься весь основний навчальний матеріал з курсу певної іноземної мови.

Таким чином, загальний класифікаційний огляд актуальних сьогодні мобільних додатків для вивчення іноземних мов допомагає створити персоналізовану методичну підтримку для вивчення іноземних мов студентами технічних навчальних закладів.

Список використаних джерел:

1. Гурова, Т., Рябуха, Т., Зіненко, Н., & Гостіщева, Н. (2019). Мобільні додатки як інноваційний засіб навчання іноземної мови. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*, 2(23), 92-99.
2. Негривода, О., Ємельянова, Є., & Райхель, А. (2024). Мобільні додатки як інструмент вдосконалення навичок аудіювання іноземної мови (на прикладі англійської мови). *Вісник науки та освіти*, (12 (30)).
3. Hnatyshena I. et. al. Methods of Using Educational Video Materials in Teaching Foreign Languages in the Conditionas of Distance Learning. *World Journal of English Language*. 2023. V. 13(4). p. 1-29.

СТАВЛЕННЯ ХАРКІВСЬКОГО КОМІТЕТУ ПАРТІЇ НАРОДНОЇ СВОБОДИ ДО УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ

Золотарьов В.С.

*канд.іст. н., доцент кафедри українознавства
Харківського національного автомобільно-дорожнього університету
м. Харків, Україна*

Повалення самодержавства в Російській імперії під час Лютневої революції 1917 року призвело до створення у Києві Української Центральної Ради. Протягом березня-квітня 1917 р. Центральна Рада стала вищим органом влади в Україні. Лютнева революція стала важливим випробуванням для Конституційно-демократичної партії Росії (Партії народної свободи). Політичні події вимагали вже не тільки теоретичних розробок вирішення суспільних проблем, а рішучих практичних кроків, спрямованих на їх розв'язання.

Мета даної статті полягає у висвітленні ставлення Харківських комітетів Партії народної свободи щодо Української Центральної Ради та її діяльності протягом 1917-1918 рр.

Події лютого 1917 р. змусили ПНС пристосуватись до реалій нового формату. На VII з'їзді партії 25-28 березня 1917 р. були внесені зміни в програму, які стосувались державного ладу країни. Було визнано, що «Росія повинна бути демократичною парламентською республікою» [5, с. 249]. Вагомість українського питання обумовлювалась створенням та діяльністю Української Центральної Ради. Вимоги автономії, проголошення Універсалів Центральною Радою не залишались поза увагою харківських кадетів.

На зібрання Харківського комітету 19 березня 1917 р. в Харківському міському театрі під головуванням проф. Л. Таубера обговорювалось становище Росії і зміни до програми партії. Харківські кадети підтримали трансформацію партійної програми, вимоги демократичного республіканського ладу в Росії, була заслухана доповідь проф. М. Палієнка «Автономія і федералізм». На засіданні Харківського міського комітету Партії народної свободи 2 травня 1917 р. дебатовалось питання про автономію і федерацію, під час якого після доповідей професорів М. Максименка, Л. Таубера і М. Палієнка, комітет більшістю висловився за принцип автономії [1, арк. 33]. Доповідачі відстоювали переваги унітарної держави і висловлювались за надання широкої автономії окремим народам Росії.

Факт утворення Центральної Ради, проголошення нею I і II Універсалів негативно оцінювались кадетами, як події передчасні, незаконні, небезпечні для цілісності Росії. Характерна для лібералів риторика про рівність прав націй на культурно-національне самовизначення була замінена закликами про збереження єдності і неподільності Росії.

В умовах жовтневого перевороту, приходу до влади більшовиків та подальших державотворчих кроків Центральної Ради місцеві комітети кадетів опинились у складній ситуації. Про це свідчать і заяви Харківського обласного

комітету, який «відносячись негативно до дій Центральної Української Ради, яка прийняла на себе установчі функції і цим порушила суверенні права Всеросійських Установчих зборів, підтримує здорові течії, які прагнуть до боротьби з анархією і господарською розрухою і до відновлення державного порядку» [2, арк. 127]. Комітет погоджувався взяти участь у виборах до Українських Установчих Зборів, але розглядав цей орган влади, як обласний сейм.

Обговоривши зміст III Універсалу Центральної Української Ради, фракція Партії народної свободи в Харківській міській думі постановила, що тільки Всеросійські Установчі збори мають право вирішувати майбутню долю Росії. Скликання українських Установчих зборів, які будуть наділені суверенною владою, передбачає повну незалежність України від Росії, що з точки зору Партії народної свободи являється недопустимим. Згідно постанови харківських кадетів «Українська Центральна Рада не ґрунтується на загальному голосуванні і не може бути визнана органом, що виражає волю всього населення краю, Генеральний секретаріат є органом Тимчасового уряду. Акт про входження Харківської губернії в територіальні межі України суперечить інструкції Тимчасового уряду, є передчасним і не виражає волю всього населення губернії. III Універсал Ради і за джерелом свого походження і за змістом не може бути визнаний актом державного значення, який має силу обов'язковості» [3, арк. 9].

Таким чином, Харківський комітет не підтримав прагнення Української Центральної Ради як до автономії, так і до створення Української Народної Республіки, створення якої було проголошено III Універсалом Ради.

У проекті тез до виборчої платформи Партії народної свободи до виборів в Українські Установчі збори, автором яких був О. Маклецов, вказувалось на тому, що ідея децентралізації має втілитись у наданні прав обласної автономії вищим територіальним союзам, об'єднаним за ознакою національних чи економічних особливостей. Україні повинно бути надане право обласної

автономії, а об'єм автономії – визначитися Всеросійськими Установчими зборами [3, арк. 15]. Партія декларувала своє «прагнення до створення стійких умов братського співжиття всіх народів Росії, до задоволення їх прав на культурно-національне самовизначення і намір боротися проти штучного загострення національних суперечностей, які можуть знищити велику державу...» [3, арк. 11].

На засіданні Харківського комітету партії 10 січня 1918 р. до виборчої платформи в Українські Установчі збори була прийнята така редакція тези про кордони автономної України: «Кордони України повинні бути визначені загальноросійським парламентом, який виражає волю всіх народів Росії у відповідності з волею самого населення при збереженні всіх гарантій правильності її виразу» [3, арк. 15-16].

Харківський кадет Г. Лінтварев у доповіді «Доля партії в ході російської революції» на засіданні комітету 21 квітня 1918 р. заявив, що вважає Раду і «самостійну» Україну тільки декорацією, за яку хтось ховається і цю «декорацію» він не вважає можливим визнавати. Запропонував на голосування тезу: «Партія народної свободи повинна зберегти недоторканим свою єдність як символ єдності Росії» [3, арк. 82].

Під час державного перевороту, організованого німецькою окупаційною владою, Центральна Рада припинила своє існування. Прихід до влади гетьмана П. Скоропадського, безпосередня участь українських кадетів в управлінні Українською Державою, їх персональне входження до складу уряду спричинили чергове обговорення українського питання харків'янами. 30 квітня 1918 р. у Харкові було скликане зібрання для обговорення доповіді від Харківського комітету на українському делегатському з'їзді [3, арк. 21]. У доповіді О. Маклецова «Становище партії народної свобод на Україні та її найближчі завдання» вказувалось на те, що «партія не може не враховувати нові умови державного існування України, які викликані проголошенням незалежності України і відокремленням від Росії. Разом з тим партія не може

відмовитись від головного принципу єдності Росії, котрий допускає широку децентралізацію» [3, арк. 23]. Залишаючись громадянами України, члени партії повинні усіма законними способами служити ідеї об'єднання України з Росією з метою відновлення розірваних господарських зв'язків між ними. Проголошувалось вірність партії ідеї всенародної єдності, у сфері національного питання партія зобов'язувалась боротись за рівноправність російської та української мов [3, арк. 24].

8-11 травня 1918 р. відбувся Делегатський з'їзд Партії народної свободи на Україні, завданням якого було з'ясування позиції партії щодо участі в уряді кадетів та затвердження нової структури організації партії на Україні. Харківський делегат Іваницький оголосив резолюцію групи харківських членів партії, які наполягали на вірності єдності Росії, яка б не суперечила ні широкій автономії, ні федеративним началам, єдності партії, на необхідності союзу з західноєвропейськими демократіями [7, с. 49].

Під час обговорення внутрішньої та зовнішньої політики уряду Павла Скоропадського на засіданні 3 вересня 1918 р. харківські кадети констатували, що політика уряду викликає справедливе незадоволення населення, а «члени партії, які входять до уряду, незважаючи на постанову Українського з'їзду Партії народної свободи про негайне визнання за російською мовою права державної, не тільки неспроможні добитися здійснення цього принципу, а й протистояти грубим засобам насильницької українізації» [3, арк. 159]. Харківський комітет за таких обставин вважав "перебування членів партії у складі кабінету безрезультатним і шкідливим для престижу партії. Вихід міністрів кадетів з уряду повинен бути мотивований неможливістю проведення навіть мінімуму тих вимог, які складають корінні і найцінніші для партії начала, за які вона боролась з початку свого існування" [3, арк. 160].

Таким чином, протягом 1917-1918 рр. ставлення до українського національно-визвольного руху, до державотворчих заходів Української Центральної Ради розглядалися Харківським комітетом ПНС виключно в

контексті партійної програми. Вони відстоювали ідеї єдиної і неподільної Росії, але в умовах приходу до влади більшовиків, погодились на участь у виборах до Українських Установчих Зборів, дотримувались принципу надання Україні автономії, при умові збереження єдності держави. Негативно ставились до входження Харківської губернії під юрисдикції України, відстоювали право російської мови бути державною в Україні, визнали входження своїх членів до гетьманського уряду.

Список використаних джерел:

1. Центральний державний архів громадських об'єднань України (ЦДАГО України). - Ф. 268, оп 1, спр. 4. -170 арк.
2. Там само. - Спр. 5.-143 арк.
3. Там само. - Спр. 6. - 161 арк.
4. Съезд партии к.-д. // Вестник партии народной свободы. - 1918. - № 9. – 336 с.
5. Протоколы Центрального Комитета и заграничных групп конституционно-демократической партии: в 6 т. - Т. 3. Протоколы Центрального Комитета конституционно-демократической партии. 1915-1920 гг. - М.: (РОССПЭН), 1998. -590 с.
6. Донченко С.П. Ліберальні партії України (1900-1919) / Донченко С.П. - Дніпродзержинськ: Видавничий відділ ДДТЦ, 2004. - 379 с.
7. Золотарьов В.С. Виникнення та діяльність Харківського комітету Конституційно – демократичної партії // В.С. Золотарьов.- Культура народів Причорномор'я. Таврический Национальный университета им. В.И. Вернадского.-2007.-Т 116, С. 46-50.
8. Колесник В. Ф. Українські ліберально-демократичні партії в Російській імперії на початку ХХ століття / В. Колесник, Л. Могильний. - К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2005. - 244 с.

ПРОБЛЕМА НАВЧАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ СТУДЕНТІВ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Іванова Т.А.

*старший викладач кафедри мовної та профільної підготовки
Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна
м. Харків, Україна*

У статті розглядається проблема навчання мовленнєвої діяльності англійською мовою студентів, які вивчають цю мову як іноземну. Важливість цього питання виникає через сучасну потребу виховувати